

Jaarverslag

2018

Definitief - 20190328

Inhoud

Inhoud

Inhoud	1
Inleiding.....	3
Verslag van de Raad van Toezicht	4
Organisatiestructuur.....	4
Raad van Toezicht	4
Bestuur.....	5
Ondersteuningsplanraad	5
Good governance.....	5
Inhoudelijk verslag over 2017.....	5
Ten slotte	6
Verslag van de directeur-bestuurder	7
Algemene informatie	7
Gegevens.....	7
Ondersteuningsplan.....	7
Visie, missie en ambitie.....	7
Visie	7
Missie.....	7
Ambities	8
Actuele ontwikkelingen	8
Organisatie van het samenwerkingsverband	8
Algemeen	8
Besturen en scholen in het samenwerkingsverband	9
Personeel	9
Gevoerd beleid inzake beheersing van uitkeringen na ontslag	9
Huisvesting	9
Communicatie	10
Afstemming Reformatorisch Samenwerkingsverband PO Berséba	10
Klachtenprocedure.....	10
Afstemming met gemeenten en jeugdhulp	10
Ondersteuningsstructuur	10
Algemeen	10
Voorziening onderwijs-deeltijdbehandeling in Dordrecht en Ede.....	11
Afspraken cluster 1 en 2	11
Toewijzing ondersteuning	11
Algemeen	11
Toelaatbaarheidsverklaringen vso en pro en aanwijzingen lwoo	11
Het Loket RefSVO.....	12

Beleid met betrekking tot ouders.....	12
Algemeen	12
Ondersteuningsplanraad	13
Ouderbetrokkenheid en oudertevredenheid	13
Financiële middelen	13
Algemeen	13
Verantwoording.....	13
Kwaliteitszorg	14
Algemeen	14
Kwaliteitszorg	14
Ontwikkelplan	14
Ten slotte	14
Financieel verslag.....	15
Analyse van het nettoresultaat	15
Financiële kengetallen.....	16
Treasury verslag.....	16
Toekomstperspectieven en continuïteit	17
Algemeen	17
Toekomstige externe ontwikkelingen.....	17
Meerjarenperspectief.....	17
Risico's.....	20
Ten slotte	21

Inleiding

Voor u ligt het jaarverslag van de Vereniging Reformatorisch Passend Onderwijs voor Voortgezet Onderwijs. Met dit jaarverslag legt het samenwerkingsverband RefSVO verantwoording af over het jaar 2018.

Het jaarverslag bestaat uit vier delen:

1. Het verslag van de Raad van Toezicht;
2. Het verslag van de directeur-bestuurder. Bij dit onderdeel zijn de inhoud en de opzet van het Ondersteuningsplan leidend;
3. Het financiële verslag;
4. Het toekomstperspectief en de continuïteitsparagraaf.

Het jaarverslag is opgesteld onder verantwoordelijkheid van de directeur-bestuurder, de heer J. Flier.

Hoogachtend,
Namens de Raad van Toezicht en het bestuur,

J. Flier, directeur-bestuurder RefSVO

Verslag van de Raad van Toezicht

Organisatiestructuur

De Vereniging Reformatorisch Passend Onderwijs voor Voortgezet Onderwijs is opgericht op 1 november 2013. Het Reformatorisch Samenwerkingsverband Passend Onderwijs gaat uit van deze Vereniging en heeft de verkorte naam RefSVO.

Raad van Toezicht

De Vereniging heeft op 31 december 2018 een Raad van Toezicht met de volgende vijf leden:

- Dhr. W. Büdgen (voorzitter)
- Dhr. B.W. de Leeuw (vicevoorzitter)
- Dhr. M.F. van Leeuwen
- Dhr. P.W. Nobel
- Dhr. F. van Winkelen

Het rooster van aftreden van de RvT ziet er als volgt uit:

Naam en jaar van aantreden	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Dhr. M.F. van Leeuwen (2013)	X			X				X ¹	
Dhr. B.W. de Leeuw (2013)	X				X				X ¹
Dhr. P. W. Nobel (2016)			X				X		
Dhr. F. van Winkelen (2016)			X				X		
Dhr. W. Büdgen (2017)				X				X	

De leden van de Raad van Toezicht hadden in het verslagjaar de volgende nevenfuncties:

Dhr. W. Büdgen:

- Voorzitter Raad van Toezicht Driestar-Educatief. Bezoldigd.
- Lid kerngroep Stichting Mediawijzer. Onbezoldigd.
- Bestuurslid Smytegeelfonds. Onbezoldigd.
- Bestuurslid Protestants Centrum Godsdienstig Vormingsonderwijs. Bezoldigd.
- Lid Raad van Advies Stichting De Nieuwe Kans; Onbezoldigd.

Dhr. M.F. van Leeuwen:

- Tot 1 september 2018: Partijvoorzitter Staatkundig Gereformeerde Partij (0,2 FTE). Bezoldigd.
- Met ingang van 1 september 2018: Lid hoofdbestuur SGP. Onbezoldigd.
- Tot 1 juli 2018: Bestuurslid Stichting Living With Hope Foundation, een landelijk patiëntenplatform rondom alvleesklierkanker. Onbezoldigd
- Ouderling Hersteld Hervormde Gemeente Maartensdijk. Onbezoldigd.

Dhr. B.W. de Leeuw:

- Algemeen directeur/bestuurder, Coöperatief Verband van Christelijke Scholen op Gereformeerde Grondslag regio Zuidwest Nederland WA. Bezoldigd.
- Tot maart 2018: Lid gemeenteraad en Fractievoorzitter SGP, gemeente Alblasserdam. Bezoldigd.
- Voorzitter Landelijk Directieeraad VBSO-scholen. Onbezoldigd.
- Vertrouwenspersoon Ds. Joannes Beukelmanschool en Ds. Petrus vd Veldenschool. Onbezoldigd.

Dhr. P.W. Nobel:

- Lid Raad van Toezicht Stichting Woord & Daad. Onbezoldigd.
- Voorzitter Raad van Toezicht Stichting Kringloopwinkels Woord & Daad. Onbezoldigd.
- Penningmeester Stichting een Nier voor Jeroen. Onbezoldigd.
- Bestuurslid Stichting Poverty Share Investment. Onbezoldigd.

Dhr. F. van Winkelen:

- Directeur bedrijfsvoering Stichting BOOR voor openbaar (speciaal) basisonderwijs, voortgezet onderwijs en (voortgezet) speciaal onderwijs in Rotterdam. Bezoldigd.
- Voorzitter bestuur Stichting Reformatorisch Onderwijs Delft (Mauritsschool). Onbezoldigd.

¹ Niet meer herkiesbaar

De voorzitter ontving een honorarium van € 2.250,- bruto op jaarbasis (incl. btw). De leden ontvingen een honorarium van € 1.500,- bruto op jaarbasis (incl. btw). De leden kunnen gebruikmaken van een reiskostenvergoeding van € 0,28 per km.

Met ingang van 2018 werkt de Raad van Toezicht met twee commissies: de financiële commissie en de remuneratiecommissie. De eerstgenoemde commissie bespreekt, voorafgaand aan vaststelling door de directeur-bestuurder, onder andere de jaarrekening en de begroting en kan de directeur-bestuurder verder van gevraagd en ongevraagd advies voorzien. De remuneratiecommissie voert onder andere de functionerings-, beoordelings- en voortgangsgesprekken met de directeur-bestuurder.

Bestuur

Het bestuur van de vereniging bestaat uit één persoon, de directeur-bestuurder. Deze wordt ondersteund door een parttime beleidsondersteunend medewerker en een parttime secretaresse.

De directeur-bestuurder, dhr. J. Flier, had in het verslagjaar de volgende nevenfuncties:

- Lid Raad van Toezicht RMU. Bezoldigd.
- Auditor Reformatorisch Samenwerkingsverband Passend Onderwijs voor Primair Onderwijs (Berséba). Bezoldigd.

Ondersteuningsplanraad

De vereniging heeft een ondersteuningsplanraad (OPR) die bestaat uit acht leden: voor een kwart ouders, voor een kwart leerlingen en voor de helft personeelsleden. Zij worden gekozen door de MR-leden van de aangesloten scholen. De OPR is betrokken bij de totstandkoming van het ondersteuningsplan van het samenwerkingsverband en heeft instemmingsrecht. Het samenwerkingsverband heeft geen medezeggenschapsraad, omdat er slechts een beperkt aantal personen in dienst is.

Tijdens één van de vergaderingen van de OPR was een delegatie van de Raad van Toezicht aanwezig.

Good governance

De Raad van Toezicht houdt zich aan de Governance Code van het Voortgezet Onderwijs. Er is een duidelijke scheiding aangebracht tussen bestuurlijke en toezichthoudende taken. Alleen de laatste taken vallen onder de verantwoordelijkheid van de Raad van Toezicht.

De Raad vervult haar werkgeversrol voor de directeur-bestuurder. Naast de advies- en klankbordrol van de Raad is de toezichthoudende rol verder uitgekristalliseerd. De directeur-bestuurder legt driemaal per jaar verantwoording af aan de Raad van Toezicht door middel van een bestuursrapportage. Deze is opgezet op basis van het Ondersteuningsplan van het RefSVO. Er is vastgelegd wanneer over welke thema's gerapporteerd wordt.

Ook is een gesprekkencyclus vastgesteld en heeft de Raad van Toezicht vastgelegd op welke wijze zij haar eigen functioneren evalueert.

De Raad van Toezicht benoemt de externe accountant en houdt toezicht op rechtmatige en doelmatige besteding van de middelen. In het kader van haar functie als Raad van Toezicht legt de raad verantwoording af aan de leden van de vereniging en aan de overheid door middel van het verslag van de Raad van Toezicht. Aan de leden van de vereniging doet zij dat tevens op de Algemene Ledenvergaderingen.

De relatie tussen bestuur, raad van toezicht en ledenvergadering wordt geregeld in statuten en reglementen.

Inhoudelijk verslag over 2018

In 2018 vergaderde de Raad van Toezicht 3 keer, altijd in aanwezigheid van de directeur-bestuurder, de secretaresse en de beleidsondersteunend medewerker.

De Raad van Toezicht heeft in 2018 haar goedkeuring gegeven aan:

- De jaarrekening (na advisering en bespreking door de financiële commissie) en het jaarverslag 2017;
- De begroting 2019 en de meerjarenbegroting (na advisering en bespreking door de financiële commissie) voor de jaren 2020-2022;
- De inhoud van de bestuursrapportages;
- Het proces om te komen tot een nieuw ondersteuningsplan;
- Het ondersteuningsplan'18-'19 en het concept ondersteuningsplan'19-'22.

De volgende zaken zijn in 2018 besproken en/of besloten:

- De gesprekkencyclus, c.q. het functioneren van de directeur-bestuurder;
- Het functioneren van de Raad van Toezicht is geëvalueerd op basis van de vastgestelde werkwijze (zie hieronder);
- De verantwoording door de scholen van de middelen vanuit het RefSVO;
- Actualiteiten rond Passend Onderwijs, waaronder de voortgangsrapportage passend onderwijs.

Voor het eerst heeft de RvT in 2018 haar functioneren geëvalueerd. Dit is gebeurd op de volgende punten:

- Toezicht houden;
- Werkgeversrol;
- Verhouding RvT – directeur-bestuurder;
- Vergaderingen;
- Rol van de voorzitter.

De volgende conclusies kunnen getrokken worden op basis van de door alle RvT en directeur-bestuurder ingevulde evaluatie:

- Op de laatste drie genoemde onderdelen scoort de RvT unaniem voldoende tot goed;
- Voor de RvT is niet altijd duidelijk c.q. de RvT beschikt niet altijd over voldoende informatie over wat relevante ontwikkelingen zijn om te volgen en te beoordelen;
- Er wordt niet altijd evenwicht ervaren in ‘lange termijnstrategie’ en ‘korte termijn plannen’;
- Er is onvoldoende relatie tussen het functioneren van de directeur-bestuurder en beloningsbeleid.

Genoemde werkpunten zijn opgepakt in 2018, onder andere door het actief op zoek gaan naar geschikte relevante informatie en het opnemen van het agendapunt ‘van buiten naar binnen’, waarin leden van de RvT vanuit hun eigen referentiekader relevante ontwikkelingen bespreekbaar maken binnen de RvT. Tevens is afgesproken dat met regelmaat een breed maatschappelijk thema besproken wordt binnen de RvT, mogelijk in gezamenlijkheid met de OPR en tijdens de ALV. Ten slotte is het beloningsbeleid in 2018 verder uitgewerkt en vastgesteld.

De Algemene Ledenvergadering is tweemaal bij elkaar geroepen, op 24 mei en 27 november. Tijdens deze vergaderingen zijn leden geïnformeerd over en betrokken bij de hierboven genoemde onderwerpen. Waar nodig zijn besluiten genomen of zaken goedgekeurd, waaronder het genoemde jaarverslag en de genoemde begrotingen.

De scholen binnen het RefSVO blijven zich onvermoeid actief inzetten voor jongeren uit de achterban. In verreweg de meeste gevallen stromen jongeren op het VO op de juiste plek in en uit. Afstemming met zowel primair onderwijs als vervolgonderwijs of arbeidsmarkt is van essentieel belang. Ook de betrokkenheid van ouders is onmisbaar bij de ondersteuning aan hun kind, zeker als het gaat om leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte. De scholen hebben de interne zorgtoewijzing op een heldere wijze geregeld en dit ook inzichtelijk gemaakt voor externen. Het RefSVO heeft een plaats binnen de procedure van ondersteuningstoewijzing binnen de scholen.

Ondanks het feit dat scholen er alles aan doen om alle leerlingen uit de achterban ‘binnen boord te houden’, vindt er incidenteel uitstroom plaats naar buiten het RefSVO en zijn er thuiszitters. Het gaat hierbij vooral om leerlingen die in een bepaalde mate behandeling nodig hebben. Soms is daarbij behandeling zelfs voorliggend aan onderwijs. Ook in 2018 hebben de scholen eens in de drie maanden hun thuiszittersoverzicht aangeleverd aan het RefSVO. Dit zorgt ervoor dat deze leerlingen beter en eerder in beeld zijn en dat duidelijk is om welk type leerlingen het voornamelijk gaat bij ‘thuiszitten’.

Ten slotte

De toezichthouder heeft vastgesteld dat ook voldaan is aan de overige wet- en regelgeving rondom Passend Onderwijs. Dit heeft zij gedaan op grond van de informatie van de directeur-bestuurder en haar eigen kennis op het gebied van (Passend) Onderwijs.

Dhr. W. Büdgen,
Voorzitter Raad van Toezicht

Verslag van de directeur-bestuurder

Algemene informatie

Gegevens

De vereniging staat ingeschreven in het register van de Kamer van Koophandel onder nummer 59192569.

Het RSIN-nummer is: 853360571.

Het BRIN-nummer is VO0001.

De statuten zijn te vinden op de website: www.refsvo.nl

Adresgegevens:

Bezoek- en postadres:

Plesmanstraat 72

3905 KZ Veenendaal

info@refsvo.nl

www.refsvo.nl

Ondersteuningsplan

Het ondersteuningsplan is het wettelijk verplichte beleidsverantwoordingsdocument dat elke vier jaar wordt opgesteld en vastgesteld. Het geeft de wijze aan waarop ons samenwerkingsverband de organisatie en de financiering van het passend onderwijs vormgeeft, welke ambities het samenwerkingsverband heeft en naar welke doelen wordt gestreefd. In dit ondersteuningsplan beschrijft RefSVO op welke wijze zij voldoet aan de wettelijke taken.

In 2017 is het ondersteuningsplan aangepast in verband met de toevoeging van het orthopedagogisch didactisch centrum per 1 januari 2018 in Ede. Dit opdc is bedoeld voor jongeren die een intensieve vorm van behandeling vanuit jeugdzorg nodig hebben en daardoor het onderwijs dreigen te verlaten.

In 2018 is het ondersteuningsplan opnieuw vastgesteld. Dit OSP betreft het cursusjaar 2018-2019 en betreft een update van het vorige OSP.

Tevens heeft in 2018 heeft een uitgebreide evaluatie plaatsgevonden van het OSP en is vooruitgekeken naar de komende drie jaren. Dit heeft geresulteerd in het concept OSP'19-'22. Het definitieve OSP'19-'22 zal in het jaar 2019 vastgesteld worden en heeft een looptijd van 3 cursusjaren.

Visie, missie en ambitie

Visie

Het RefSVO heeft de Bijbel als grondslag en onderschrijft onvoorwaardelijk de Drie Formulieren van Enigheid. Het samenwerkingsverband ziet het als zijn opdracht om in de eerste plaats het reguliere voortgezet onderwijs kwalitatief te versterken, zodat zo veel mogelijk kinderen binnen een vo-school van ons reformatisch samenwerkingsverband geholpen kunnen worden. Waar dat niet (meer) mogelijk is, bieden andere voorzieningen kwalitatieve ondersteuning.

Onze visie luidt:

“Het opzetten, uitbreiden en onderhouden van een adequaat ondersteuningssysteem op de aangesloten scholen van ons samenwerkingsverband, met als doel het optimaal ontwikkelen van de gaven en talenten van iedere leerling, ingebed in het opvoeden in en tot de vreze van de Heere. Een en ander gebeurt in nauw overleg met alle betrokkenen, zo mogelijk op de meest geëigende plaats binnen het verband, en wordt gedragen door gekwalificeerde en toegeruste leerkrachten, ondersteund door het gebruik van adequate leermethoden en leermiddelen en met inzet van ieders specialiteiten, persoonlijkheid en eigen gaven.”

Missie

RefSVO werkt vanuit de volgende missie:

Sterke basis, steun waar nodig, speciaal als het moet.

Ambities

Het RefSVO heeft de visie en missie uitgewerkt in de volgende ambities:

- a. Elke leerling die zit op een school binnen het samenwerkingsverband krijgt een passend onderwijsaanbod. Er zijn geen thuiszitters.
- b. Leerlingen worden bij voorkeur thuisnabij aangemeld en geplaatst in het reguliere onderwijs, eventueel in een aangepaste setting.
- c. In het reguliere onderwijs zorgen professionele leraren voor kwalitatief goed onderwijs, dat qua ondersteuning een preventief karakter heeft.
- d. Elke school heeft een adequate ondersteuningsstructuur, die wordt ingezet op basis van de ondersteuningsbehoefte van de leerling.
- e. Bij complexe ondersteuningsvragen wordt de leerling zo nodig verwezen naar de speciale scholen in het samenwerkingsverband. Verwijzingen naar instellingen buiten het samenwerkingsverband zijn alleen aan de orde bij zeer complexe ondersteuningsvragen.
- f. De speciale voorzieningen in het samenwerkingsverband bezitten kwalitatief hoogwaardige expertise, die ze inzetten in het reguliere onderwijs en in de speciale onderwijssetting.
- g. Op school- en bovenschools niveau is er goede afstemming met de leerling, de ouders, school, gemeente en instellingen voor onderwijsondersteuning en jeugdzorg.

In de diverse paragrafen van dit jaarverslag wordt aangegeven hoe in het achterliggende jaar gewerkt is aan het vorm en inhoud geven aan bovenstaande ambities.

Actuele ontwikkelingen

Een aantal noemenswaardige actuele ontwikkelingen zijn:

- *Passend onderwijs gelukt of mislukt?*
In 2018 is er (opnieuw) veel gesproken en geschreven over het al dan niet slagen van passend onderwijs. De overheid is kritisch op signalen die wijzen op tekortkomingen (hoge reserves, weinig eigenaarschap bij leraren, schuren op het grensvlak onderwijs-zorg, geen onafhankelijk toezicht, etc.). Het RefSVO probeert, niet slechts naar aanleiding van voortgangsrapportages, blijvend ontwikkelingen binnen en buiten de scholen te volgen en hier ondersteunend in op te treden. De tekortkomingen herkennen we deels, maar we kunnen ook zeggen dat we deze thema's, indien nodig, actief oppakken en uitwerken. We kunnen op dit moment concluderen dat passend onderwijs een goede start heeft gemaakt en nu om verdere doordenking en uitwerking vraagt.
- *Opening De Combi, voorziening voor onderwijs-deeltijdbehandeling*
Per 1 januari 2018 is het RefSVO gestart met een tweede voorziening voor onderwijs-deeltijdbehandeling. Deze is gevestigd in het gebouw van Eleos in Ede en heeft de naam 'De Combi' gekregen. De voorziening blijkt in een behoefte te voorzien. Meer dan 80% van de jongeren die vanuit de RefSVO-scholen geplaatst is (geweest) op De Combi, is eerder in beeld geweest via het thuiszittersoverzicht. Voor verreweg de meeste jongeren die De Combi verlaten, is een passende (soms nieuwe) onderwijsplek gevonden. In juni 2018 vond de officiële opening van De Combi plaats door mr. C.G. van der Staaij.
- *Jeugdzorg schoolnabij*
De SCJ (Samenwerking Christelijke Jeugdzorg) heeft met het Van Lodenstein en Hoornbeeck concrete werkafspraken gemaakt rond behandeling op de schoollocaties om mede op deze manier de grens tussen onderwijs en jeugdhulp kleiner te maken.
- *Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG)*
In het kader van de nieuwe privacywet heeft het RefSVO een veiligheidsscan laten uitvoeren waarbij helder is geworden in hoeverre er al dan niet gewerkt wordt volgens de wettelijke eisen in deze nieuwe wet. De bevindingen en adviezen die uit dit onderzoek naar voren gekomen zijn, zijn en worden opgepakt, zodat voldaan wordt aan de wet- en regelgeving.

Organisatie van het samenwerkingsverband

Algemeen

Het reformatoerisch samenwerkingsverband is een landelijk verband, georganiseerd op basis van de identiteit van de scholen. Ouders waarvan kinderen extra zorg en ondersteuning nodig hebben, zoeken hierbij vaak hulp

vanuit instanties die bekend zijn met de identiteit van deze ouders en van de aangesloten scholen en die vaak ook werken vanuit dezelfde grondslag. Dit geeft vertrouwen en maakt de drempel naar bijvoorbeeld hulpverlening lager. De rol en de keuzevrijheid van de ouders vinden we hierin van groot belang.

Besturen en scholen in het samenwerkingsverband

Brinnr	Bestuur	School
03WO 26MV	Stichting voor Onderwijs op Reformatorische Grondslag (SORG) (Amersfoort)	Van Lodenstein College te Amersfoort en Ede (pro, vmbo/lwoo, havo, vwo)
01RL	Vereniging voor Voortgezet Onderwijs op Reformatorische grondslag voor Apeldoorn e.o.	Jacobus Fruytier scholengemeenschap te Apeldoorn (pro, vmbo/lwoo, havo, vwo)
03JY	Stichting Calvin College	Calvin College te Goes (pro, vmbo/lwoo, havo, vwo)
00WH	Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische grondslag (Gorinchem)	Gomarus scholengemeenschap te Gorinchem (vmbo/lwoo, havo, vwo)
02EA	Stichting voor Christelijk Voortgezet Onderwijs op Reformatorische Grondslag 'De Driestar' te Gouda	Driestar College te Gouda (pro, vmbo/lwoo, havo, vwo)
23VL	Stichting voor Christelijk (Speciaal) Voortgezet Onderwijs op reformatorische grondslag te Kampen	Scholengemeenschap Pieter Zandt te Kampen (pro, vmbo/lwoo, havo, vwo)
00PG	Stichting voor christelijk vo op reformatorische grondslag 'De Wartburg' te Rotterdam	Wartburg College te Rotterdam (pro, vmbo/lwoo, havo, vwo)
26MW	Stichting voor speciaal onderwijs en voortgezet speciaal onderwijs op reformatorische grondslag in de regio Veluwe	Rehobothschool te Barneveld (vso cluster 3)
26NU	Stichting voor christelijk (v)so op reformatorische grondslag voor Gouda e.o.	Samuëlschool te Gouda (vso cluster 3)
26NC	Stichting voor Speciaal Onderwijs op Gereformeerde Grondslag (Zwolle)	Obadjaschool te Zwolle (vso cluster 3)
26NC 01	Stichting voor Speciaal Onderwijs op Gereformeerde Grondslag (Zwolle)	Obadjaschool te Apeldoorn (vso cluster 4)
26MN	Stichting voor speciaal onderwijs op reformatorische grondslag (Barendrecht)	De Rank te Barendrecht (vso cluster 3 en 4)
26NE	Stichting voor Speciaal Onderwijs op Gereformeerde Grondslag in Zeeland	Eben-Haëzerschool te Kapelle (vso cluster 3)

Personeel

Het RefSVO heeft 3 personeelsleden in dienst. Een fulltime directeur-bestuurder, dhr. J. Flier, een beleidsondersteunend medewerker, mevrouw A.H. van den Bos – Korpershoek, voor ruim 2 dagen en een parttime secretaresse, mevrouw P. Schuurkamp – Nieuwenhuis voor 1,5 dag. Naast de administratieve en secretariële ondersteuning die de secretaresse geeft, is zij ook ambtelijk secretaresse van het Loket RefSVO.

De Raad van Toezicht voert evaluatie-, functionerings- en beoordelingsgesprekken met de directeur-bestuurder. Laatstgenoemde voert functioneringsgesprekken met de beleidsondersteunend medewerkster en secretaresse. Het personeel functioneert naar volle tevredenheid. Met de huidige personeelsbezetting kan het RefSVO op de juiste wijze invulling geven aan haar taken en verantwoordelijkheden.

Gevoerd beleid inzake beheersing van uitkeringen na ontslag

Het beleid is er maximaal op ingericht uitkeringen na ontslag te voorkomen. Bij eventueel ontslag van personeel waarbij sprake is van een ontslagvergoeding, zal dit ontslag voorgelegd worden aan de rechter. Dit omdat onderling overeengekomen ontslagvergoedingen niet uit de bekostiging mogen worden betaald. Alleen ontslagvergoedingen die door de rechter zijn bekrachtigd, mogen uit de bekostiging worden voldaan.

Huisvesting

In 2018 huurde het RefSVO twee kantoorruimtes van Maatschap Vastgoed Plesmanstraat 68 – 72. Tevens huurde het RefSVO ruimte van Eleos, locatie Ede, voor het geven van onderwijs aan jongeren op De Combi.

Het RefSVO heeft geen verdere verantwoordelijkheden of taken op gebied van onderhoud en huisvesting. Er is een grote mate van tevredenheid over de huisvesting.

Communicatie

Communicatie vindt plaats door middel van de website en periodieke nieuwsbrieven. Tevens wordt met regelmaat relevante informatie verspreid via de mail. Het RefSVO beschikt over een informatiebrochure, uitgegeven voor ouders en docenten. In deze folder zijn de taken en verantwoordelijkheden van de scholen en het RefSVO met betrekking tot het geven van ondersteuning opgenomen.

Afstemming Reformatorisch Samenwerkingsverband PO Berséba

Verreweg de meeste kinderen van onze scholen voor Voortgezet (Speciaal) Onderwijs komen van een van de scholen voor reformatorisch Primair (Speciaal) (Basis-)Onderwijs. Op bestuursniveau is structureel overleg (ca. eens in de 8 weken) met de Raad van Bestuur van het landelijk samenwerkingsverband reformatorisch Primair Onderwijs, Berséba. Daarnaast is er in de vier regio's van Berséba geregeld overleg tussen de regiomanagers en de scholen voor voortgezet onderwijs. Ook overlegt de directeur-bestuurder van het RefSVO eens per jaar met de regiomanagers van Berséba. Tenslotte overlegt het Loket RefSVO tweemaal per jaar met de zorgmakelaars van Berséba. Deze structurele overlegmomenten zorgen er mede voor dat er een goede doorgaande lijn bestaat van Berséba naar het RefSVO – zeker voor kinderen met extra ondersteuningsbehoeften – en dat eventuele knelpunten snel in beeld zijn en efficiënt aangepakt kunnen worden.

Klachtenprocedure

Bij klachten vanuit scholen wordt altijd in eerste instantie terugverwezen naar de klachtenprocedure van de scholen. Voor klachten met betrekking tot het afgeven van toelaatbaarheidsverklaringen is het RefSVO aangesloten bij de landelijke bezwaaradviescommissie toelaatbaarheidsverklaring sbo/vso.

In het verslagjaar zijn geen officiële klachten binnengekomen bij het RefSVO.

Afstemming met gemeenten en jeugdhulp

Overleg met gemeenten en jeugdhulp heeft in 2018 opnieuw veelvuldig plaats gevonden. Namens het RefSVO gebeurt dit door contactpersonen vanuit alle scholen binnen het RefSVO. In sommige gevallen schuift de directeur-bestuurder bij het overleg aan.

In 2018 is vanuit het RefSVO een handreiking gedaan voor het voeren van overleg met de gemeenten over belangrijke thema's rond Passend Onderwijs. Deze handreiking heeft de vorm van een samenvatting van het OSP'18-'19. Tevens is een bijlage opgenomen met gespreksonderwerpen die aan de orde kunnen of moeten komen op het gemeentelijk overleg. Onder andere op deze wijze is mede invulling gegeven aan de ambitie van het RefSVO om op school- en bovenschools niveau optimaal af te stemmen met o.a. gemeente en instellingen voor onderwijsondersteuning en jeugdzorg.

Ondersteuningsstructuur

Algemeen

Het samenwerkingsverband heeft als taak een dekkend netwerk van voorzieningen te realiseren, waardoor alle leerlingen binnen het samenwerkingsverband een passende plaats kunnen krijgen. Het is de ambitie van onze speciale onderwijsvoorzieningen om hun mogelijkheden verder uit te breiden. Daarmee komen zij tegemoet aan de ambitie van het RefSVO om leerlingen vanuit onze achterban, die nu nog in andere voorzieningen het onderwijs volgen, toch op een eigen school een plaats te geven. Tegelijk moeten we blijven bedenken dat er wellicht situaties zullen blijven waarin dit niet mogelijk blijkt te zijn.

De heldere ondersteuningsstructuur en de duidelijke ondersteuningstoewijzing zowel bij de scholen intern als vanuit het RefSVO, zorgen ervoor dat vrijwel alle leerlingen een passend aanbod krijgen binnen de scholen. Daarmee wordt tegemoet gekomen aan één van de belangrijkste ambities van het RefSVO: Elke leerling die zit op een school binnen het samenwerkingsverband krijgt een passend onderwijsaanbod.

Het aantal ingeschreven thuiszitters – leerlingen die ongeoorloofd meer dan 3 maanden meer dan 75% afwezig zijn – is minimaal. Op 1 december 2018 bedroeg dit aantal 7.

Geconcludeerd kan worden dat de ondersteuningsstructuur adequaat is, waarbij opgemerkt wordt, dat de scholen, op basis van structurele evaluatie(s), voortdurend doorontwikkelen op dit gebied. Daarmee wordt blijvend aandacht besteed aan de ambitie om binnen het RefSVO te werken vanuit en met een adequate ondersteuningsstructuur.

[Voorziening onderwijs-deeltijdbehandeling in Dordrecht en Ede](#)

In Dordrecht heeft het RefSVO een voorziening voor onderwijs-deeltijdbehandeling. 2018 was voor het RefSVO een belangrijk jaar. Op 1 januari 2018 openden namelijk de deuren van een tweede, soortgelijke voorziening op locatie Ede van Eleos. De voorziening in Ede heeft de naam 'De Combi' gekregen.

RefSVO, De Hoop ggz en Eleos bieden in deze voorzieningen deeltijdbehandeling aan in combinatie met school voor kinderen en jongeren met psychiatrische problemen.

Meer informatie over de voorziening in Dordrecht [vindt u hier](#). Voor informatie over De Combi in Ede [kunt u hier](#) terecht.

De voorzieningen voor onderwijs-deeltijdbehandeling voorzien in een behoefte. Op basis van de ervaringen kan gezegd worden dat de kortdurende, maar intensieve behandeltrajecten, in de meeste gevallen voldoende houvast geven aan jongeren om het onderwijs weer in te stromen.

Van de geplaatste jongeren kwam in 2018 ruim 30% uit het reformatorisch VO of MBO. Van deze jongeren was circa 80% in beeld via de thuiszittersregistratie.

[Afspraken cluster 1 en 2](#)

Het samenwerkingsverband heeft beleidsafspraken gemaakt met de instellingen voor cluster 1 (blinde, slechtziende kinderen) en de instellingen voor cluster 2 (dove, slechthorende kinderen en kinderen met taal-/spraakproblemen). Daardoor kunnen lichte en medium-arrangementen cluster 1 en 2 op de scholen van het samenwerkingsverband worden gerealiseerd. De vanzelfsprekendheid waarmee cluster-2 gelden naar de scholen overgeheveld werden, is er niet meer. Alleen als aangetoond wordt dat het beter is voor een leerling dat hij de begeleiding krijgt door personeel van de school zelf en niet door personeel van de cluster-2 instelling, bestaat de mogelijkheid dat er financiën naar de school komen. Dit vraagt van de betreffende collega's van de scholen een bepaalde mate van 'onderhandelingsexpertise'. Vanuit het RefSVO proberen we hierin ondersteuning te bieden. In het achterliggende jaar hebben we, na overleg met de cluster-2 instellingen, de samenwerkingsovereenkomst opnieuw vastgesteld.

[Toewijzing ondersteuning](#)

[Algemeen](#)

De scholen zijn in de eerste plaats zelf verantwoordelijk voor het plaatsen van leerlingen die aangemeld worden, ook als het gaat om leerlingen met extra ondersteuningsbehoefte.

Alle scholen hebben het proces om te komen tot toewijzing van ondersteuning intern omschreven in een zorgdocument. Geconcludeerd kan worden dat deze processen helder omschreven zijn en dat dit voldoende vertrouwen biedt om ervan uit te gaan dat ondersteuningstoewijzing op een gestructureerde wijze plaatsvindt.

Omdat het RefSVO beschikt over 5 VSO-cluster 3-scholen, 1 VSO-cluster 4-school en alle VO-scholen beschikken over een voorziening voor leerlingen met ondersteuningsbehoefte op het gebied van gedrag, hebben we, ook in 2018, de ambitie van het RefSVO om leerlingen zo thuisnabij mogelijk onderwijs te geven grotendeels waar kunnen maken. In incidentele gevallen, bij zeer complexe ondersteuningsvraagstukken, vindt verwijzing naar buiten het RefSVO plaats.

[Toelaatbaarheidsverklaringen vso en pro en aanwijzingen lwoo](#)

Het samenwerkingsverband geeft toelaatbaarheidsverklaringen (TLV's) af voor leerlingen die voor hun ontwikkeling aangewezen zijn op het voortgezet speciaal onderwijs en het Praktijkonderwijs (pro). Deze TLV's worden afgegeven op basis van een advies van het Loket RefSVO. Tevens geeft het samenwerkingsverband aanwijzingen af voor het leerwegondersteunend onderwijs (lwoo).

Het Loket RefSVO

Het Loket RefSVO bestaat uit 4 leden. Een onafhankelijk voorzitter met kennis van lwoo/pro, een orthopedagoog met kennis van gedragsproblematiek, een orthopedagoog met kennis op het gebied van leerlingen met een (ernstige) lichamelijke beperking, langdurig zieke en moeilijk lerende kinderen en tenslotte een ambtelijk secretaris. De leden van het Loket RefSVO zijn benoemd door de directeur-bestuurder.

Bij het afgeven van de toelaatbaarheidsverklaringen maakt het Loket RefSVO gebruik van de hiervoor opgestelde criteria.

In 2018 vergaderde het Loket RefSVO 11 maal en zijn 276 nieuwe toelaatbaarheidsverklaringen afgegeven. In onderstaande tabel is te zien om welk type TLV's het gaat:

	TO-TAAL	Type GP Gedragsproblematiek	Type LZ Langdurig ziek	Type LG Lichamelijk gehandicapt	Type ZLM Zeer moeilijk lerend	Type EMB Ernstig meervoudig beperkt	Type pro Praktijkonderwijs
2016	225	54	2	6	27	20	116
2017	258	70	2	0	41	15	130
2018	276	63	2	2	49	24	136

De 63 TLV's voor GP zijn aangevraagd door de volgende VO-scholen:

		Calvijn College	Driestar College	Gomarus SG	Jac. Fruytier SG	Pieter Zandt SG	Van Lodenstein College	Wartburg College
2016	Aantal	7	6	0	20	4	17	6
	Percentage van totaal lln.	0,22%	0,15%	0%	0,79%	0,13%	0,42%	0,15%
2017	Aantal	10	13	1	24	0	15	7
	Percentage van totaal lln.	0,32%	0,33%	0,06%	0,96%	0%	0,38%	0,18%
2018	Aantal	10	7	1	32	5	2	6
	Percentage van totaal lln.	0,32%	0,18%	0,06%	1,3%	0,18%	0,05%	0,16%

Afgegeven TLV's voor verzilvering binnen of buiten het RefSVO:

	GP verzilvering binnen RefSVO	GP verzilvering buiten RefSVO	Cluster 3 verzilvering binnen RefSVO	Cluster 3 verzilvering buiten RefSVO
2016	39	21	116	8
2017	38	32	53	3
2018	35	28	71	6

In 2015 werden 14 TLV's aangevraagd voor verzilvering buiten het RefSVO en in 2016 29. In 2017 waren dat er 35. In 2018 daalde het aantal TLV-aanvragen voor verzilvering buiten het RefSVO voor het eerst (34). De verwachting is, dat het aantal zal blijven dalen. Aan de ambitie om leerlingen alleen in het geval van zeer complexe ondersteuningsvragen op een school buiten het RefSVO aan te melden, wordt zichtbaar hard gewerkt. We zien hierin een positieve ontwikkeling.

Het aantal TLV-aanvragen voor leerlingen met ondersteuningsbehoefte op het gebied van gedrag is in 2018 licht gedaald. Diverse signalen wijzen er daarnaast op, dat de problematiek rond gedrag toeneemt. Hoewel het trekken van conclusies over drie jaren een risico met zich mee brengt, kunnen we concluderen dat de scholen voortdurend hun aanbod op dit gebied door ontwikkelen.

Opvallend is de stijging van het aantal vso-cluster 3 leerlingen. De stijging zit met name in de EMB- en ZML-leerlingen. In overleg met de vso-scholen zal bekeken worden wat oorzaken van deze stijging zijn en of hierop geacteerd moet worden.

Beleid met betrekking tot ouders

Algemeen

Ouderbetrokkenheid is van groot belang bij het afstemmen van het ondersteuningsaanbod op de behoeften van de leerlingen. Scholen hebben hier in grote mate een eigen verantwoordelijkheid. De scholen informeren zelf de ouders over de ondersteuning die zij kunnen bieden, door het openbaar maken van hun ondersteuningsprofiel via de website en/of schoolgids.

Het komt steeds vaker voor dat ouders, rechtstreeks of verwezen door (overheids-)instanties, contact opnemen met het RefSVO. In vrijwel alle gevallen schakelen ouders het RefSVO in op het moment dat er onduidelijkheid of ontevredenheid is met betrekking tot de begeleiding van hun kind. Het RefSVO weegt altijd af of zij een verantwoordelijkheid heeft in de problematiek die aan de orde wordt gesteld of niet. Tegelijk wordt ook altijd contact opgenomen met de betreffende school. In gezamenlijkheid wordt geprobeerd te werken aan een passende oplossing in het belang van de leerling. In verreweg de meeste gevallen lukt dit. Echter niet altijd. Het RefSVO biedt in zulke gevallen altijd onafhankelijke ondersteuning of advies aan. Dit kan in voorkomende gevallen helpend zijn richting een oplossing.

Ondersteuningsplanraad

De ondersteuningsplanraad heeft in 2018 3 vergaderingen belegd. Tijdens één van deze vergaderingen is een delegatie van de Raad van Toezicht aanwezig geweest. Alle vergaderingen zijn gehouden in aanwezigheid van de directeur-bestuurder.

Het OSP'18-'19 is goedgekeurd. Het jaarverslag 2017 van het RefSVO is besproken, alsmede de begroting en de OPR is op de hoogte gebracht van actuele ontwikkelingen rond Passend Onderwijs.

Binnen de OPR hebben zich diverse wisselingen voorgedaan. Vanuit de leerlinggeleding heeft Willem-Jan Blom, in verband met het verlaten van het Driestar College, plaatsgemaakt voor Ruben Verhoeve. Cor Bremmer is, als lid van de oudergeleding van de OPR, afgetreden en werd opgevolgd door Bart Drost. We namen ook afscheid van Henk-Jan Koppelman. Zijn plaats werd ingenomen door Frank Ruiters, werkzaam bij het Wartburg College.

Jitse Kok en Paulien Middelkoop waren in 2018 aftredend en herkiesbaar. Unaniem zijn zij verkozen om een volgende termijn het werk binnen de OPR te doen.

De ondersteuningsplanraad pakt haar taken en verantwoordelijkheden op een proactieve wijze op. De afstemming met de directeur-bestuurder en met de Raad van Toezicht verloopt op een plezierige en constructieve wijze. We mogen terugkijken op een prettige en efficiënte wijze van samenwerking in 2018.

Ouderbetrokkenheid en oudertevredenheid

Tijdens de bezoeken aan en de gesprekken met de scholen is duidelijk geworden dat ouderbetrokkenheid een belangrijk thema is. De scholen zijn, mede op basis van tevredenheidsonderzoeken, voortdurend bezig met het zoeken naar de juiste vorm en inhoud van ouderbetrokkenheid. Mooie voorbeelden, bijvoorbeeld het werken met ouderpanels en het organiseren van luistergesprekken, zijn zichtbaar binnen dit kader.

De primaire verantwoordelijkheid van het organiseren van ouderbetrokkenheid ligt bij de scholen. Het RefSVO volgt echter met belangstelling de ontwikkelingen hieromtrent en zal hierover blijvend in gesprek gaan met de scholen.

Financiële middelen

Algemeen

Het samenwerkingsverband ontvangt bekostiging van het Ministerie. Een groot deel van deze middelen komt ter beschikking aan de scholen om samen met de lumpsumbekostiging van de scholen de basisondersteuning en de extra ondersteuning op het gebied van gedrag te realiseren. Met betrekking tot de verdeling van de middelen zijn afspraken gemaakt. Deze zijn opgenomen in het ondersteuningsplan.

Verantwoording

In het jaar 2016 is door het RefSVO, in samenspraak met de verschillende scholen een format opgesteld waarmee de reguliere VO-scholen inzichtelijk maken hoe de middelen, die verkregen worden vanuit het RefSVO, besteed worden. Alle scholen hebben dit format ingevuld en hebben hierbij de uitgaven voor Passend Onderwijs gespecificeerd naar de verschillende voorzieningen.

Een groot deel van de ontvangen gelden is gebruikt om leerlingen met extra ondersteuning op het gebied van gedrag de nodige begeleiding te geven. Daarnaast zijn de middelen ingezet voor jongeren met een lichamelijke beperking, die hiervoor ambulante begeleiding vanuit het speciaal onderwijs krijgen. Financiën zijn tevens ingezet om meer- en hoogbegaafde leerlingen te begeleiden en nascholing van personeel dat werkzaam is binnen de bovengenoemde voorzieningen te realiseren.

De verantwoording geeft een heldere inzage in de besteding van de middelen. Daarnaast wijzen kengetallen (incidentele verwijzingen naar buiten het RefSVO, weinig thuiszitters, hoge mate van oudertevredenheid) op

een passend ondersteuningsaanbod. Samenvattend kan geconcludeerd worden dat de scholen de verkregen zorgmiddelen doelmatig inzetten.

De verantwoordingswerkwijze zal in de toekomst verder uitgebouwd worden, zodat op basis van concrete doelstellingen de conclusie betreffende al dan niet doelmatige inzet van middelen objectiever gesteld kan worden.

Kwaliteitszorg

Algemeen

Als uitgangspunt voor kwaliteitszorg neemt het RefSVO haar ambities en de indicatoren uit het Toezichtkader (TZK) van de Inspectie. In de achterliggende jaren zijn alle ambities en indicatoren onderwerp van onderzoek geweest tijdens een aantal kwaliteitsbezoeken aan de scholen.

Kwaliteitszorg

Alle scholen binnen het RefSVO hebben in 2018 een relatiebezoek gehad, waarin op informele wijze aandacht is besteed aan de diverse thema's uit het OSP. Het algemene beeld is positief. Passend Onderwijs krijgt op een integrale manier gestalte binnen de scholen van het RefSVO.

Op basis van de kwaliteitsrapporten van de achterliggende jaren kan geconcludeerd worden dat er geen signalen zijn die wijzen op tekorten bij de scholen die mogelijk zouden kunnen zorgen voor imagoverlies en daardoor de continuïteit van het RefSVO zouden bedreigen.

In de toekomst hopen we op dezelfde wijze vorm te geven aan kwaliteitszorg. Daarbij zullen uiteraard de ambities uit het nieuwe OSP en de aangepaste indicatoren vanuit het Toezichtkader leidende zijn.

Ontwikkelplan

Op een aantal punten kan een ontwikkeling worden doorgemaakt, welke verwoord zijn in het ontwikkelplan. Deze ontwikkelpunten vormen onderwerp van gesprek bij de bezoeken die gebracht worden vanuit het RefSVO.

Ten slotte

Afsluitend mogen we concluderen dat de scholen het niveau van hun basisondersteuning op orde hebben en dit in hun ondersteuningsplan omschrijven. Leerlingen krijgen de ondersteuning die ze nodig hebben. Wat betreft de extra ondersteuning ontwikkelen scholen, op basis van ervaringen, evaluaties en maatschappelijke trends diverse (tussen)voorzieningen om leerlingen met behoefte aan extra ondersteuning zoveel mogelijk onderwijs en begeleiding te kunnen geven. Dat is een uitdaging maar het lukt in vrijwel alle gevallen. Het wordt steeds vanzelfsprekender dat ouders, maar ook gemeenten, onderwijsconsulenten en jeugdzorginstellingen ingeschakeld worden, maar ook de weg naar het RefSVO wordt steeds voordehandligger. De stijgende lijn wat betreft verwijzingen naar buiten het RefSVO lijkt te gaan dalen. Deze ontwikkeling zullen we nauwlettend volgen. Het blijft onze gezamenlijke ambitie, zo weinig mogelijk leerlingen te verwijzen naar buiten het SWV. Afstemming tussen jeugdzorg en onderwijs is van groot belang. Het RefSVO heeft hierin een ondersteunende rol en zoekt, in overleg met scholen en jeugdzorginstellingen, naar maatwerk voor een aantal leerlingen.

Binnen het RefSVO, het samenwerkingsverband van 12 reformatorische scholen, is in 2018 met en vanuit passie voor – soms kwetsbare – jongeren, gewerkt aan passend onderwijs voor elke leerling.

Financieel verslag

Deze financiële paragraaf bevat een analyse van de relatie tussen het gevoerde beleid en de staat van baten en lasten. Tevens is een analyse opgenomen van de afzonderlijke posten en de kengetallen.

De voorgeschreven presentatie van de cijfers in de jaarrekening biedt weinig inzicht in de beleidsmatige uitwerking van het ondersteuningsplan naar de financiële consequenties. Daarom wordt voor de interne beleidscyclus gewerkt met een programmabegroting. Hiermee kan een directe relatie worden gelegd tussen beleid en financiën, zodat de meerjarenbegroting logisch voortvloeit uit het ondersteuningsplan. De vertaling van de cijfers in de jaarrekening geeft het volgende beeld:

Analyse van het nettoresultaat

	begroting	realisatie	verschil
Baten			
Rijksbijdragen	19.625.823	20.403.496	777.673
Overige overheidsbijdragen	0		0
Overige baten	132.000	171.033	39.033
Totale baten	19.757.823	20.574.529	816.706
Lasten			
Afdracht Iwoo	6.536.352	6.654.683	-118.331
Afdracht pro	1.998.683	2.090.571	-91.888
Afdracht vso	5.300.273	5.622.291	-322.018
pr.1: Zorgbudget vo	5.363.314	6.039.590	-676.276
pr.2: OPDC Ede	132.000	134.455	-2.455
pr.3: Loket	77.000	69.181	7.819
pr.4: Ontwikkeling en innovatie	120.000	11.595	108.405
pr.5: Bestuur en organisatie	230.200	198.708	31.492
Totale lasten	19.757.823	20.821.074	-1.063.251
Resultaat	0	-246.545	-246.545

Het resultaat in het verslagjaar is circa € 247.000 negatief. In de begroting is rekening gehouden met een nulresultaat.

De belangrijkste verschillen ten opzichte van de begroting zijn:

- Zowel de rijksbijdragen als de verplichte afdrachten zijn hoger dan begroot. Dit wordt met name veroorzaakt de tussentijdse verhoging van bekostigingstarieven. Deze verhoging was in 2018 hoger dan gebruikelijk. Per saldo is hier sprake van een resultaatteffect van ca. € 350.000 (positief). Daarnaast was het werkelijke aantal leerlingen met een TLV-vso op 1 oktober 2017 hoger dan begroot. In 2018 leidde dit tot een hogere last van € 100.000.
- De uitkering in het kader van het Zorgbudget VO (programma 1) is hoger dan begroot. Dit wordt voor een klein deel veroorzaakt door het effect van de werkelijke leerlingaantallen en de verrekening van de tussentijdse groei van de deelname aan het vso. Daarnaast is in 2018 een extra eenmalige uitkering aan de scholen gedaan van bijna € 400.000, als gevolg van het resultaat 2017. Hiervoor was in de jaarrekening 2017 een bestemmingsreserve opgenomen. Tevens is een verplichting opgenomen voor een extra uitkering, die in 2019 zal geschieden. Deze uitkering betreft een deel van het gerealiseerde resultaat in 2018.
- Van programma 4 (Ontwikkeling en innovatie) zijn de budgetten voor kwaliteitsbeleid en netwerkgroepen geheel uitgeput. Het budget Diverse Projecten is nagenoeg niet besteed. Daarnaast is in dit programma rekening gehouden met een risicopost voor het OPDC, in verband met de opstartfase. Achteraf is dit budget niet nodig gebleken.

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen worden conform de regelgeving gepresenteerd. Wat echter nog ontbreekt is een gevalideerd referentiekader voor samenwerkingsverbanden passend onderwijs. De kengetallen kunnen dus nog niet worden afgezet tegen vastgestelde normen.

Kengetallen	2018	2017	Berekening	Definitie
Rentabiliteit	-0,01	0,02	exploitatieresultaat uit gewone bedrijfsvoering / baten	Zicht op het rendement. Geeft aan of er sprake is van een positief dan wel negatief bedrijfsresultaat.
Weerstandsvermogen	0,03	0,04	(eigen vermogen -/- vaste activa) / rijksbijdrage	Graadmeter voor de mate waarin een bestuur zich een tekort in de exploitatie kan permitteren in relatie tot de opgebouwde reserves.
Liquiditeit	2,50	28,46	(kortlopende vorderingen + liquide middelen) / kortlopende schulden	De "current ratio" illustreert het vermogen van een organisatie om crediteuren tijdig (op korte termijn) te kunnen betalen.
Solvabiliteit	0,60	0,97	eigen vermogen / totaal vermogen	Graadmeter voor de financiële onafhankelijkheid van een organisatie. Geeft aan of de organisatie aan haar financiële verplichtingen kan voldoen.

De forste daling van de liquiditeitsratio springt het meest in het oog. Deze daling wordt met name veroorzaakt doordat de noemer in de berekening (de kortlopende schulden) fors hoger is dan in 2017.

Aangezien er bij het samenwerkingsverband nagenoeg geen sprake is van vaste activa en er geen vreemd vermogen wordt aangetrokken, leidt een positief resultaat tot een hoger eigen vermogen en een hoger saldo liquide middelen. Dit betekent dat ook de kengetallen die betrekking hebben op de balanspositie stijgen.

Het samenwerkingsverband is in staat om zowel lopende verplichtingen als mogelijke tegenvallers op te vangen.

Treasury verslag

In 2018 hebben geen beleggingen plaatsgevonden in risicodragend kapitaal. Er hebben zich in het verslagjaar geen liquiditeitsproblemen voorgedaan.

Bij het selecteren van een bank voor het onderbrengen van de spaartegoeden wordt door het bestuur gelet op de credit rating van de betreffende bank, conform de Regeling beleggen, belenen en derivaten OCW 2016 en met het oog op het zoveel als mogelijk waarborgen van een goed beheer van deze tegoeden. Om dit te waarborgen heeft het bestuur een treasurystatuut opgesteld, waarin afspraken zijn vastgelegd inzake de wijze waarop wordt omgegaan met de regeling beleggen en belenen. Daarnaast is in dit statuut opgenomen wie welke verantwoordelijkheden op dit terrein heeft.

Toekomstperspectieven en continuïteit

Algemeen

In dit verslag hebben we verantwoording afgelegd over het jaar 2018. Een belangrijk jaar. De eerste jaren van Passend Onderwijs liggen achter ons en zijn in 2018 geëvalueerd. We hebben vooruitgekeken en we leven inmiddels in het eerste jaar van die vooruitblik.

De doelstellingen van het RefSVO zullen in het OSP'19-'22 concreter geformuleerd worden en kwaliteitszorg zal hierop afgestemd worden. We hebben elkaar nodig in het behalen van deze doelen en het uitgangspunt blijft dan ook, dat we gezamenlijk optrekken om onze ambities waar te maken.

Onverminderd blijft de doelstelling van het RefSVO om reformatorische jongeren het juiste onderwijs en de daarbij behorende ondersteuning te bieden. Thuiszitten en verwijzen naar scholen buiten ons SWV willen we nog meer proberen te voorkomen. Elke verwijzing naar een school die niet bij het RefSVO behoort, zal opgepakt worden als belangrijk evaluatiemoment waarbij de vraag gesteld zal worden: "Wat moeten we in huis halen om leerlingen in huis te houden?" Maatwerk is een term die we vaker tegen zullen komen.

Aansluiting van onderwijs en jeugdzorg was een belangrijk thema in 2018 en zal dat in de komende jaren ook blijven. De start van De Combi in Ede is een voorbeeld van hoe dit in de praktijk op een mooie wijze vorm krijgt. Uit onderzoek zal moeten blijken of een dergelijke voorziening in het Noordoosten van Nederland haalbaar is.

Terugkijkend mogen we in ieder geval concluderen dat Passend Onderwijs ingebed is in het reformatorisch Voortgezet Onderwijs. De door de overheid gestelde termijnen met betrekking tot activiteiten in het kader van de wetgeving Passend Onderwijs zijn allen behaald. Opnieuw is gebleken dat de criteria voor het toekennen van extra ondersteuning naar tevredenheid werken en ook gehanteerd worden door het Loket RefSVO zoals bedoeld. Het Loket wordt tevens steeds vaker gevonden als het gaat om het aanvragen van adviezen. Het RefSVO is niet meer weg te denken uit het reformatorisch voortgezet onderwijs.

Toekomstige externe ontwikkelingen

Ontwikkelingen binnen het onderwijs zijn blijvend onderwerp in het nieuws. Er worden kritische vragen gesteld rondom de organisatie en het effect van de invoering van Passend Onderwijs. Het is van belang dat we alert blijven op genoemde ontwikkelingen en dat we hier proactief op inspelen. Het voortbestaan van het SWV is mede afhankelijk van de kwaliteit die we in gezamenlijkheid leveren.

Onafhankelijk toezicht op samenwerkingsverbanden is één van de speerpunten vanuit de overheid. In de nabije toekomst moeten alle SWV'en dit goed georganiseerd hebben. Het RefSVO heeft vanaf de oprichting het toezicht volledig onafhankelijk geregeld, zodat aan deze eis wordt voldaan. In de praktijk werkt deze opzet ook naar volle tevredenheid.

De decentralisatie van de jeugdzorg, heeft om veel afstemming gevraagd tussen samenwerkingsverbanden en gemeenten. Met name op casusniveau weten scholen, gemeenten en jeugdzorginstellingen elkaar steeds beter te vinden. Binnen het RefSVO zijn mooi voorbeelden te zien van optimale samenwerking. Er blijven ontwikkelingen waarop geanticipeerd dient te worden. De keuzevrijheid voor identiteitsgebonden jeugdzorg lijkt in verschillende zorgregio's minder vanzelfsprekend te zijn dan in beginsel leek. In samenwerking met onder andere Berséba, Driestar-Educatief en de VGS agenderen we thema telkens weer, waarbij we vanuit ervaring kunnen zeggen dat een pro-actieve participatie positief werkt.

Onder andere de groeiende vraag naar pleegzorg en de toenemende gezinsproblematiek doen een appel op zowel jeugdzorg als onderwijs. Graag willen we in 2019 gezamenlijk in gesprek blijven over de vraag hoe het beste ingespeeld kan worden op deze ontwikkelingen.

Meerjarenperspectief

De meerjarenbegroting wordt gebaseerd op het Ondersteuningsplan. Jaarlijks wordt deze meerjarenbegroting herijkt en wordt de eerste jaarschijf uitgewerkt als jaarbegroting.

In de meerjarenbegroting 2019-2022 zijn, naast de beleidsmatige uitgangspunten die eerder in dit jaarverslag zijn benoemd, de volgende kwantitatieve uitgangspunten toegepast:

- De ontwikkeling van het leerlingaantal is gemiddeld min of meer stabiel, gebaseerd op de prognoses van de scholen.
- De ontwikkeling van de deelname lwoo is gebaseerd op de verwachtingen van de scholen. Het deelnamepercentage stijgt geleidelijk naar rond de 7,1%.
- Stabilisatie van het deelnamepercentage pro op een niveau van ruim 2,1%.
- Lichte daling van het deelnamepercentage vso naar 1,91%. De tussentijdse groei is constant, verondersteld 4 leerlingen categorie 1.

De uitgangspunten leiden tot de volgende effecten op leerlingaantallen en deelnamepercentages:

	1-10-2017	1-10-2018	1-10-2019	1-10-2020	1-10-2021	1-10-2022
leerlingen vo overig	20.091	19.855	19.723	19.826	20.000	20.080
leerlingen lwoo	1.460	1.429	1.513	1.544	1.576	1.570
leerlingen pro	465	452	455	470	474	470
Totaal leerlingen vo	22.016	21.736	21.691	21.840	22.050	22.120
Leerlingen vso						
categorie 1 (laag)	357	356	335	335	335	335
categorie 2 (midden)	5	7	6	6	6	6
categorie 3 (hoog)	83	85	81	81	81	81
Totaal leerlingen vso	445	448	422	422	422	422
Deelnamepercentages						
lwoo	6,63%	6,57%	6,98%	7,07%	7,15%	7,10%
pro	2,11%	2,08%	2,10%	2,15%	2,15%	2,12%
vso	2,02%	2,06%	1,95%	1,93%	1,91%	1,91%

De leerlingaantallen die in dit overzicht zijn opgenomen, zijn de leerlingaantallen waarop de goedgekeurde meerjarenbegroting is gebaseerd. Sindsdien zijn nieuwe beschikkingen afgegeven die zijn gebaseerd op herziene telgegevens. Deze leerlingaantallen wijken licht af van de aantallen in de meerjarenbegroting. Gezien de beperkte omvang van de afwijkingen is het niet nodig de meerjarenbegroting te herzien. Wel zullen de actuele aantallen worden verwerkt in de actuele prognose, die wordt gepresenteerd in de tussentijdse rapportages.

Het samenwerkingsverband heeft ultimo 2018 1,75 fte eigen personeel in dienst. De komende jaren wordt geen verandering in de benodigde formatie verwacht.

	2018 (R)	2019	2020	2021	2022
Directie	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
Beleidsondersteuning	0,45	0,45	0,45	0,45	0,45
Managementondersteuning	0,30	0,30	0,30	0,30	0,30
Totaal personeel	1,75	1,75	1,75	1,75	1,75

Met de personele ruimte die er is, kan geconcludeerd worden dat we onze visie en ambitie goed kunnen waarmaken en onze verantwoordelijkheid voldoende kunnen nemen. Met de huidige bezetting kan momenteel voldoende ondersteuning gegeven worden vanuit het RefSVO aan de participerende scholen.

De goedgekeurde meerjarenbegroting geeft het volgende beeld:

Meerjarenbegroting	2018 (R)	2019	2020	2021	2022
Baten					
Rijksbijdragen	20.403.496	21.405.385	22.794.638	23.756.091	23.964.467
Overige overheidsbijdragen	0	0	0	0	0
Overige baten	171.033	152.000	154.000	154.000	156.000
Totale baten	20.574.529	21.557.385	22.948.638	23.910.091	24.120.467
Lasten					
Afdracht lwoo	6.654.683	6.438.417	6.816.882	6.956.554	7.100.731
Afdracht pro	2.090.571	2.036.504	2.050.021	2.117.604	2.135.626
Afdracht vso	5.622.291	5.956.682	5.845.669	5.660.141	5.660.141
pr.1: Zorgbudget vo	6.039.590	6.581.583	7.737.367	8.668.093	8.704.269
pr.2: OPDC Ede	134.455	152.000	153.000	153.000	154.000
pr.3: Loket	69.181	82.500	84.500	86.500	88.500
pr.4: Ontwikkeling en innovatie	11.595	70.000	20.000	20.000	20.000
pr.5: Bestuur en organisatie	198.708	239.700	241.200	248.200	257.200
Totale lasten	20.821.074	21.557.385	22.948.638	23.910.091	24.120.467
Resultaat	-246.545	0	0	0	0

Naast de genoemde uitgangspunten en de toelichting in de financiële paragraaf is aanvullend nog een opmerking te maken. Door het bijzondere karakter van het SWV RefSVO (niet regionaal maar op basis van identiteit landelijk verspreid) worden de ondersteuningsmiddelen per school ingezet naar de behoefte aldaar. Om die reden worden zoveel mogelijk middelen aan de scholen uitgekeerd, na aftrek van de verplichte afdrachten en enkele centrale budgetten. De begroting dient jaarlijks op nul te sluiten, de middelen die aan de scholen worden uitgekeerd zijn zichtbaar in programma 1 (Zorgbudget VO). Dit budget stijgt de komende jaren fors, als gevolg van de positieve verevening. Inmiddels is overeenstemming bereikt over de manier waarop de besteding van de middelen wordt gemonitord.

Bovenstaand overzicht is opgesteld volgens de interne begrotingssystematiek, omdat op deze manier de relatie tussen beleid en financiën inzichtelijk wordt gemaakt. Vertaald naar de indeling conform de Regeling Jaarverslaggeving ontstaat het volgende beeld:

Meerjarenbegroting RJO	2018 (R)	2019	2020	2021	2022
Baten					
Rijksbijdragen	20.403.496	21.405.385	22.794.638	23.756.091	23.964.467
Overige overheidsbijdragen	0	0	0	0	0
Overige baten	171.033	152.000	154.000	154.000	156.000
Totale baten	20.574.529	21.557.385	22.948.638	23.910.091	24.120.467
Lasten					
Personele lasten	291.926	327.500	332.500	341.500	346.500
Afschrijvingen	1.349	1.700	1.700	1.700	1.700
Huisvestingslasten	21.486	25.000	27.000	27.000	29.000
Overige instellingslasten	99.181	190.000	137.500	137.500	142.500
Doorbetalingen aan schoolbesturen	20.407.132	21.013.185	22.449.938	23.402.391	23.600.767
Totale lasten	20.821.074	21.557.385	22.948.638	23.910.091	24.120.467
Resultaat	-246.545	0	0	0	0

Dit leidt tot de volgende meerjarenbalans:

Meerjarenbalans	2018 (R)	2019	2020	2021	2022
Activa					
Materiële vaste activa	4.994	4.994	4.994	4.994	4.994
Vorderingen	45.110	45.110	45.110	45.110	45.110
Liquide middelen	840.355	557.607	557.607	557.607	557.607
Totaal activa	890.459	607.711	607.711	607.711	607.711
Passiva					
Eigen vermogen	535.885	535.885	535.885	535.885	535.885
Kortlopende schulden	354.574	71.826	71.826	71.826	71.826
Totaal passiva	890.459	607.711	607.711	607.711	607.711

Bovenstaande balans betreft een doorrekening van de balans ultimo 2018 en de begroting. Daarbij is rekening gehouden met het te verwachten resultaat, waarbij het samenwerkingsverband streeft naar een minimale reserveomvang van € 250.000. Daarnaast wordt een deel van de middelen vooruitbetaald aan de scholen, waarvoor een buffer van liquide middelen van € 500.000 noodzakelijk is. De kortlopende schulden/vorderingen zijn meerjarig gelijk gehouden.

Risico's

Binnen het RefSVO wordt specifiek aandacht besteed aan risico's. Er is een risicoanalyse opgesteld en in 2018 opnieuw besproken, waarin een overzicht is opgenomen van de risico's die betrekking hebben op het RefSVO. De handreiking die het Steunpunt Passend Onderwijs hiervoor heeft ontwikkeld, is hierin meegenomen. Als het gaat om risicobeheersing neemt het bestuur de genoemde risicoanalyse als uitgangspunt. Per risico is een inschatting gemaakt van de grootte van de kans van optreden van het risico en de mate van impact die optreden van het risico met zich meebrengt. Tevens is aangegeven welke (eventueel financiële) beheersmaatregelen zijn of worden genomen om het risico af te dekken.

De volgende risico's zijn afgedekt met onder andere financiële maatregelen:

- Negatieve tariefontwikkelingen of door OCW opgelegde financiële taakstellingen, leidend tot vermindering van het OCW-budget;
- Risico op personele vervanging, interim, etc.;
- Gemis aan professionaliteit en verantwoordelijkheidsbesef met als gevolg verstoorde werkverhoudingen.

In verband met afdekking van deze risico's en het kunnen doen van betalingen, houdt het RefSVO een minimale reserve van € 250.000 aan.

Voor het opvangen van een aantal andere risico's (bijvoorbeeld voor calamiteiten en onvoorziene zaken) heeft het samenwerkingsverband in 2019 posten in de begroting opgenomen. Van belang om hier te noemen is De Combi in Ede. Met het oog op eventuele tegenvallers rond de start hebben we in 2018 € 100.000 en in 2019 € 50.000 opgenomen voor deze voorziening. Omdat we ervan uitgaan dat op termijn de inkomsten en uitgaven betreffende De Combi tegen elkaar wegvallen – de cijfers over 2018 wijzen hier ook op – hebben we vanaf 2020 geen budget meer voor risico's rond De Combi opgenomen.

Ten slotte is er nog een risico dat met name de deelnemende schoolbesturen raakt. In het stelsel passend onderwijs is erin voorzien dat wanneer de verplichte afdrachten aan het vso het totale budget zware ondersteuning (inclusief verevening) te boven gaan, er door DUO een automatische korting op de lumpsum van de deelnemende schoolbesturen wordt toegepast. Ditzelfde geldt in de situatie dat de afdrachten voor lwoo en pro het totale budget lichte ondersteuning overschrijden. In onderstaand overzicht wordt dit risico in beeld gebracht. Wanneer de uitputtingspercentages stijgen en in de buurt van de 100% komen, is er sprake van een reëel risico.

Uitputting licht/zwaar	2019	2020	2021	2022
Afdracht lichte ondersteuning				
De maximale afdracht lwoo en pro bedraagt:	10.506.393	10.484.641	10.556.664	10.658.173
De werkelijke afdracht via DUO bedraagt:	81%	85%	86%	87%
Afdracht zware ondersteuning				
De maximale afdracht vso bedraagt:	10.898.992	12.309.997	13.199.427	13.306.295
De werkelijke afdracht via DUO en SWV bedraagt:	54%	47%	43%	42%

Het uitputtingspercentage voor lichte ondersteuning stijgt geleidelijk naar 87%. Hier is dus sprake van een verwaarloosbaar risico. Het uitputtingspercentage voor zware ondersteuning loopt de komende jaren sterk af en stabiliseert op een niveau van rond de 42%. Dit komt doordat de baten voor zware ondersteuning toenemen als gevolg van de afnemende korting in verband met de verevening.

Ten slotte

We blijven het als een uitdaging te zien om, in samenwerking met scholen, jeugdzorginstellingen, gemeenten, ouders, leerlingen zelf en andere betrokkenen, jongeren de juiste plek te bieden in een leeftijdsfase waarin veel op ze af komt. Het is vooral een mooie taak hierin een zekere verantwoordelijkheid te mogen hebben. Het is de wens dat het werk vooral biddend en in afhankelijkheid van de Heere gedaan mag worden, waarbij we elke dag weer uitzien naar de onmisbare zegen van Hem.